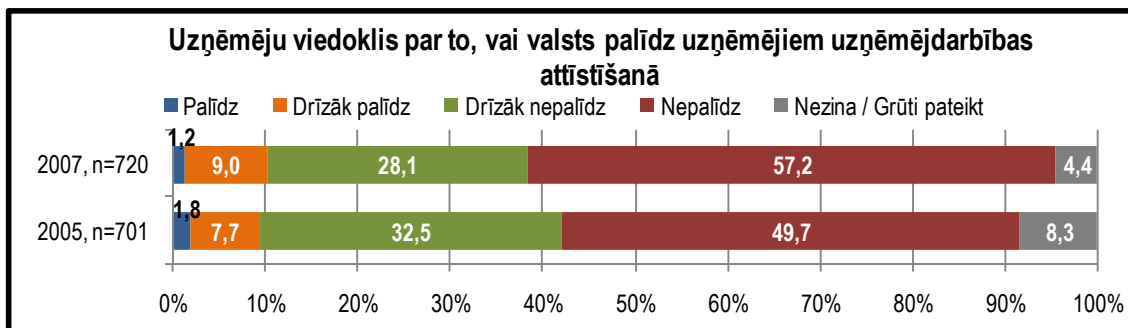

XII Valsts atbalsts

Valsts palīdzība uzņēmējdarbības attīstīšanā

Kopumā uzņēmēji Latvijā valsts atbalstu uzņēmējdarbības attīstīšanai vērtē negatīvi. Vairāk nekā puse uzņēmēju (57,2%) uzskata, ka valsts uzņēmējiem nepalīdz, bet 28,1% domā, ka valsts drīzāk neveicina uzņēmējdarbības attīstību. Tikai 10,2% atzīst, ka valsts lielākā vai mazākā mērā palīdz uzņēmējiem, līdz ar to valsts atbalsts uzņēmējdarbības attīstīšanai kopumā skalā no -2 līdz +2³⁹ tiek novērtēts ar -1,37 punktiem.

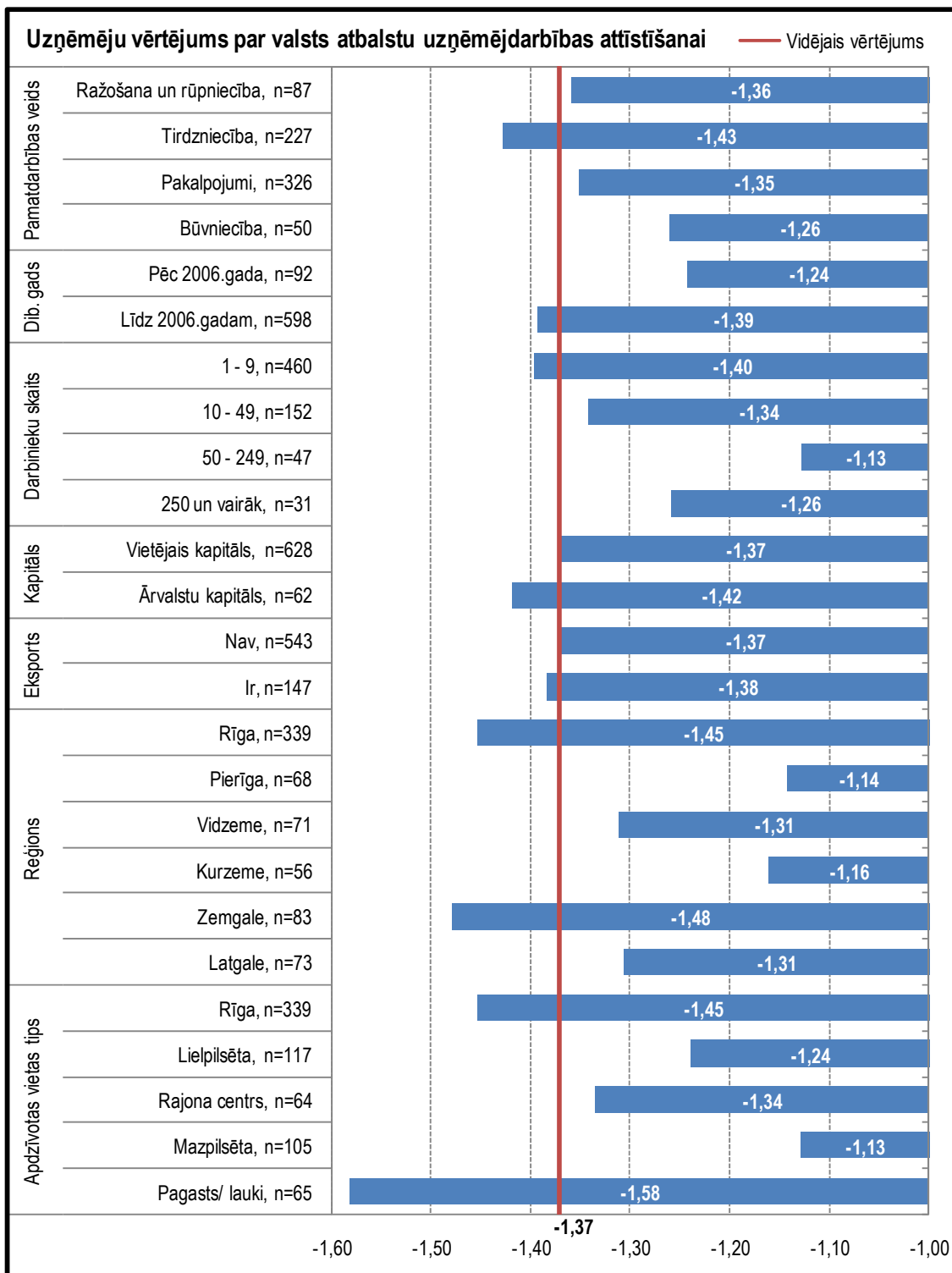
Pēdējo 2 gadu laikā uzņēmēji, vērtējot valsts atbalstu uzņēmējdarbības attīstīšanā, ir kļuvuši kritiskāki. Negatīvi noskaņoto īpatsvars kopš 2005. gada ir palielinājies par 3,1 procentpunktu, bet kopējais novērtējums no -1,32 punktiem ir samazinājies līdz -1,37 punktiem.

Visnegatīvāk noskaņoti, vērtējot valsts atbalstu biznesa attīstīšanai, ir lauku teritorijās strādājošie uzņēmēji, kuru sniegtais vidējais vērtējums ir -1,58 punkti. Nozaru griezumā vissliktāk valsts atbalstu vērtē tirdzniecības sektora pārstāvji: -1,43 punkti. Vērtējumu, kas ir mazāks par -1,40 punktiem, sniedz arī uzņēmēji, kas darbojas Rīgā (-1,45) un Zemgalē (-1,48) un vada uzņēmumus ar ārvalstu kapitāla īpatsvaru (-1,42).

Nedaudz pozitīvāku vērtējumu sniedz jaundibināto uzņēmumu vadītāji (-1,24), kā arī uzņēmēji, kas vada būvniecības uzņēmumus (-1,26) un vidējos un lielos uzņēmumus (attiecīgi -1,13 un -1,26).

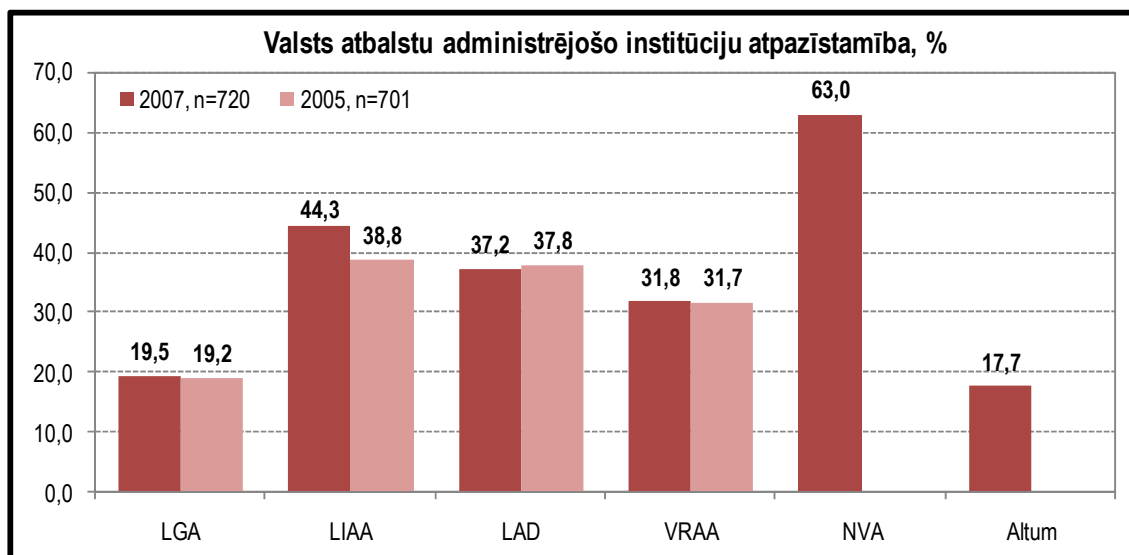
³⁹ Vērtība -2 atbilst vērtējumam „nepalīdz”, -1 atbilst vērtējumam „drīzāk nepalīdz”, +1 – „drīzāk nepalīdz”, +2 – „palīdz”

Valsts institūciju atpazīstamība un darbības vērtējums

No analizētajām valsts atbalstu administrējošām institūcijām visatpazīstamākā uzņēmēju vidū ir Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) – par tās sniegtajiem pakalpojumiem informēti ir 63,0% uzņēmēju. Par citu institūciju darbību un pakalpojumiem zina mazāk nekā puse uzņēmēju. Par Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) pakalpojumiem zina 44,3%, salīdzinājumā ar 2005. gadu LIAA atpazīstamība ir palielinājusies (pirms 2 gadiem par LIAA pakalpojumiem zināja 38,8%). Nedaudz mazāk uzņēmēju zina par Lauku atbalsta dienesta (LAD) pakalpojumiem (37,2%) un Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) pakalpojumiem (31,8%), šo institūciju atpazīstamība pēdējo 2 gadu laikā nav būtiski mainījusies.

Salīdzinoši zema atpazīstamība ir Latvijas garantiju aģentūrai (LGA) – par tās sniegtajiem pakalpojumiem informēti ir tikai 19,5%. Par Valsts akciju sabiedrības "Latvijas Hipotēku un zemes bankas" atbalsta programmu pārvaldi Altum zina vismazāk respondentu – tikai 17,7%.

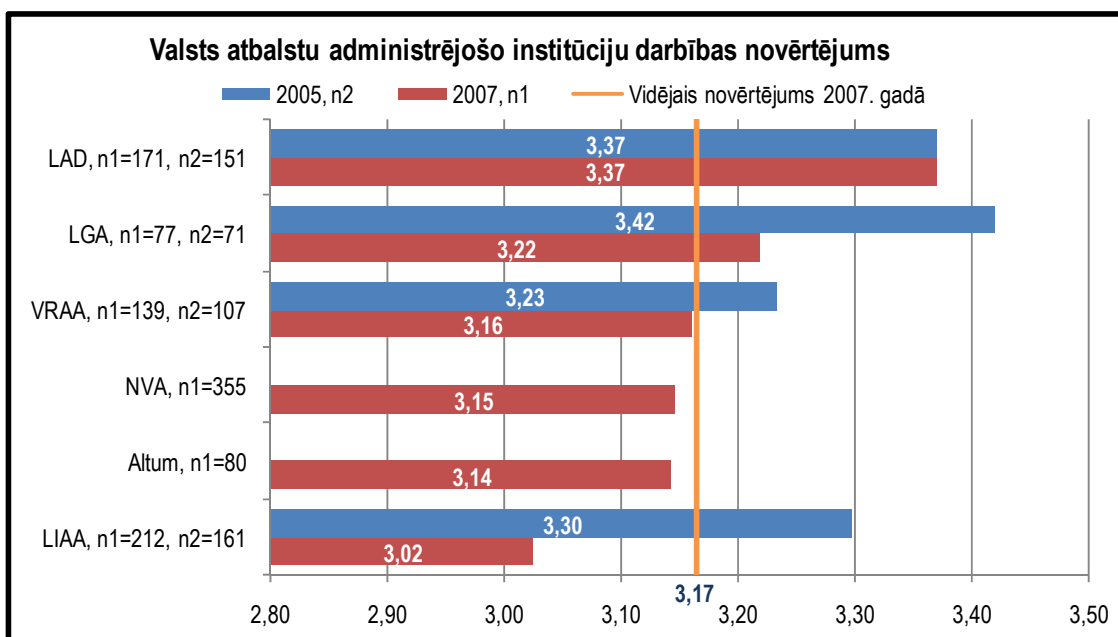

Vērtējot minēto institūciju darbību, visatzinīgāk raksturots tiek Lauku atbalsta dienests – vidējais novērtējums 5 punktu skalā⁴⁰ ir 3,37 punkti, kas ir tāds pats kā 2005. gadā. Otra visatzinīgāk novērtētā institūcija ir Latvijas garantiju aģentūra, tās darbības vidējais novērtējums ir 3,22 punkti. Salīdzinājumā ar 2005. gadu LGA darbības vērtējums ir būtiski pasliktinājies – 2005. gadā LGA saņēma visaugstāko novērtējumu no analizētajām valsts atbalstu administrējošām institūcijām, un tās darba vērtējums bija par 0,20 punktiem augstāks nekā šogad.

Aptuveni līdzīgi (robežās no 3,14 līdz 3,16 punktiem) uzņēmēji vērtē VRAA, NVA un atbalsta programmu pārvaldes Altum darbību. VRAA vērtējums pēdējo 2 gadu laikā ir nedaudz samazinājies – 2005. gadā tas bija par 0,07 punktiem lielāks.

LIAA darbība kopumā tiek novērtēta viszemāk – ar 3,02 punktiem, turklāt rezultāti liecina, ka tās darbības vērtējums pēdējo 2 gadu laikā ir samazinājies par 0,28 punktiem.

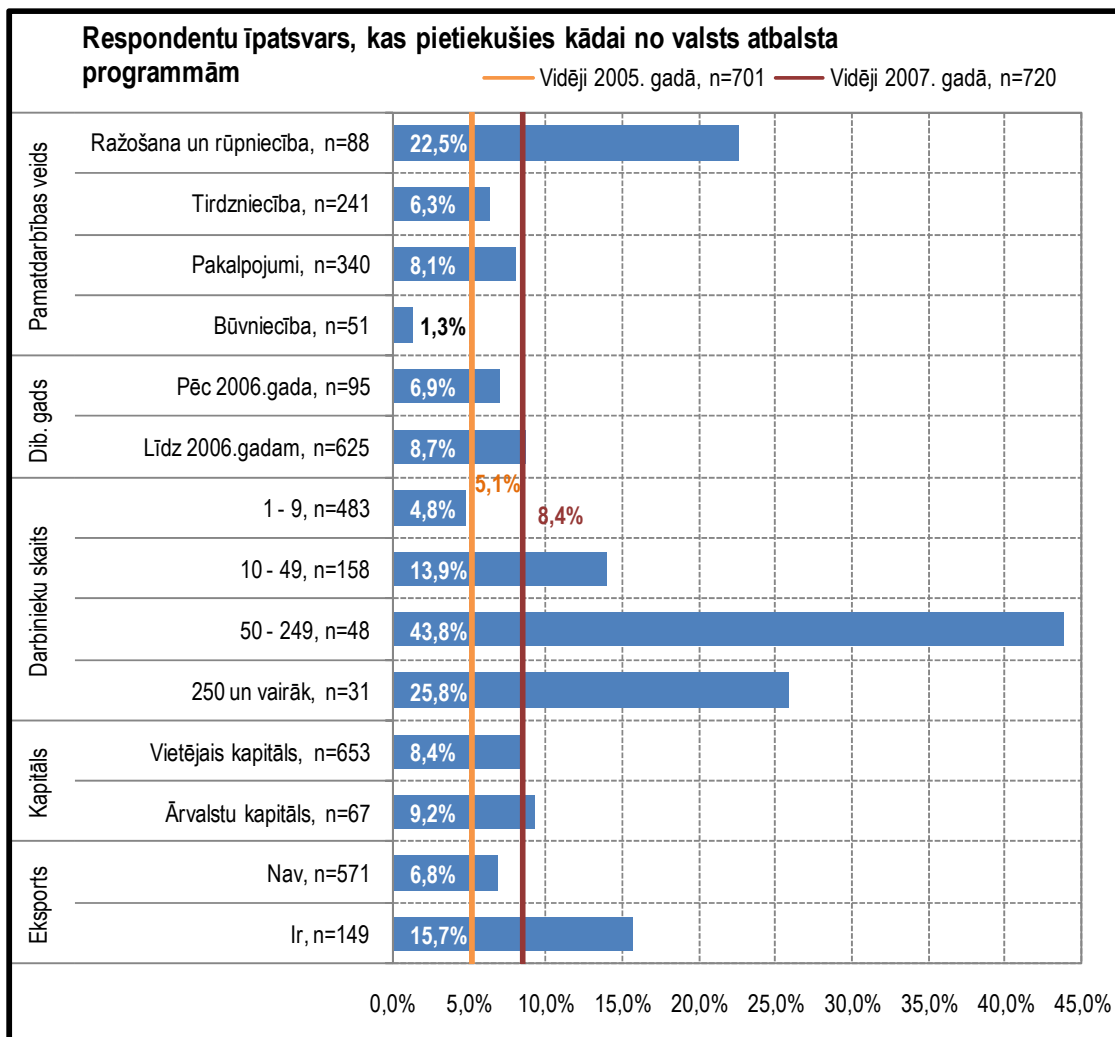
⁴⁰ Vērtība 5 atbilst vērtējumam „ļoti labi / ideāli”, 4 atbilst vērtējumam „Labi”, 3 – „Apmierinoši”, 2 – „Vāji”, 1 – „Ļoti vāji”

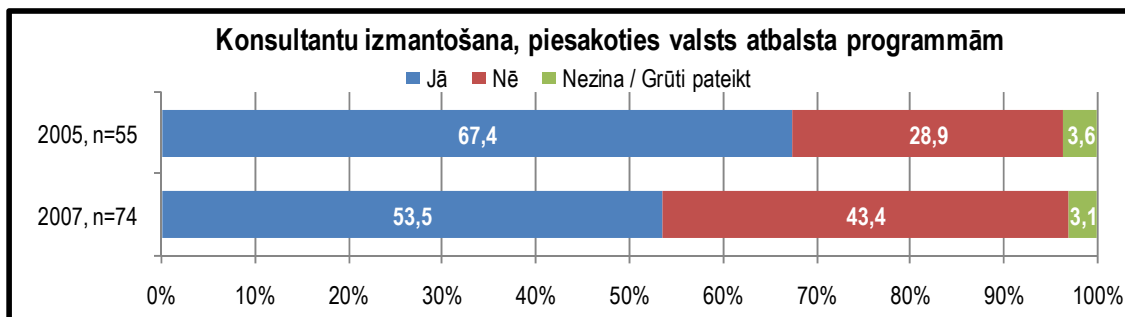
Līdzdalība valsts atbalsta programmās

Kāda no valsts atbalsta programmām (ES struktūrfondi, vienotajiem platību maksājumiem u.c.) pieteikušies ir 8,4% uzņēmēju. Uzņēmēju aktivitāte šajā jomā pēdējo 2 gadu laikā ir palielinājusies – 2005. gadā kādai no atbalsta programmām pieteicies bija 5,1% respondentu.

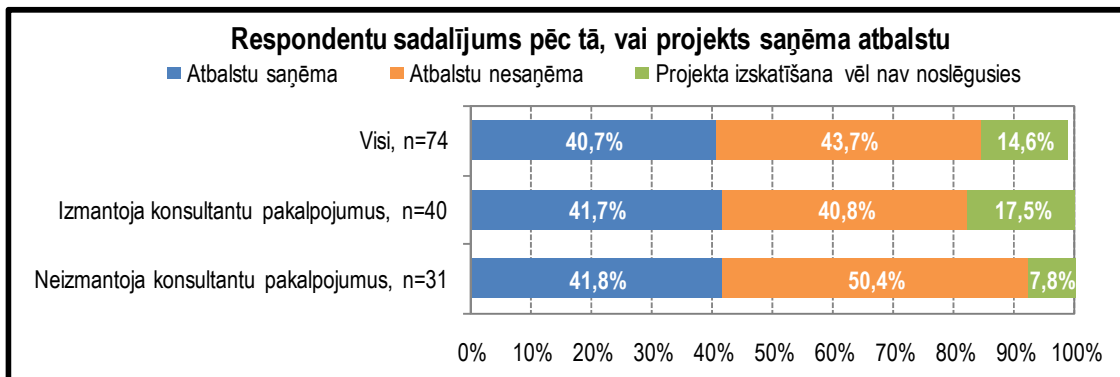
Visaktīvāk valsts atbalsta programmām pieteikušies ražošanas un rūpniecības uzņēmumu vadītāji (22,5%), kā arī eksportējošu uzņēmumu vadītāji (15,7%). Valsts atbalsta programmām pieteikušies 43,8% vidējo uzņēmumu vadītāji un 25,8% lielo uzņēmumu vadītāji, bet mazo un mikro uzņēmumu vadītāju vidū pieteikušies attiecīgi tikai 13,9% un 4,8%. Visretāk valsts atbalstam pieteikušies būvniecības uzņēmumu vadītāji – tikai 1,3%.

Piesakoties kādai no valsts atbalsta programmām, konsultantu pakalpojumus izmantoja nedaudz vairāk kā puse (53,5%) uzņēmēju. Salīdzinājumā ar 2005. gadu ir palielinājies to respondentu īpatsvars, kas valsts atbalstam piesakās pašu spēkiem, savukārt konsultantu piesaistīšana kļuvusi retāka – pirms 2 gadiem konsultantu pakalpojumus izmantoja 67,4% respondentu, bet pašu spēkiem projektus sagatavoja 28,9.

No visiem uzņēmējiem, kas pieteicās kādai no valsts atbalsta programmām, 40,7% atbalstu saņēma, tomēr nedaudz vairāk – 43,7% atbalstu nesaņēma; 14,6% uzņēmēju projekta izskatīšana vēl nav noslēgusies, tādēļ rezultāts vēl nav zināms. Rezultāti liecina, ka konsultantu piesaistīšana projekta sagatavošanā būtiski nemaina izredzes saņemt atbalstu projekta ietvaros, jo apstiprināto projektu īpatsvars ir līdzīgs abos gadījumos. Tomēr jāņem vērā to, ka 17,5% gadījumu, kad projekta sagatavošanā tika iesaistīti konsultanti, projekta izskatīšana vēl nav noslēgusies, turklāt noraidīto projektu īpatsvars ir lielāks tajos gadījumos, kad konsultanti nav piesaistīti (50,4%).

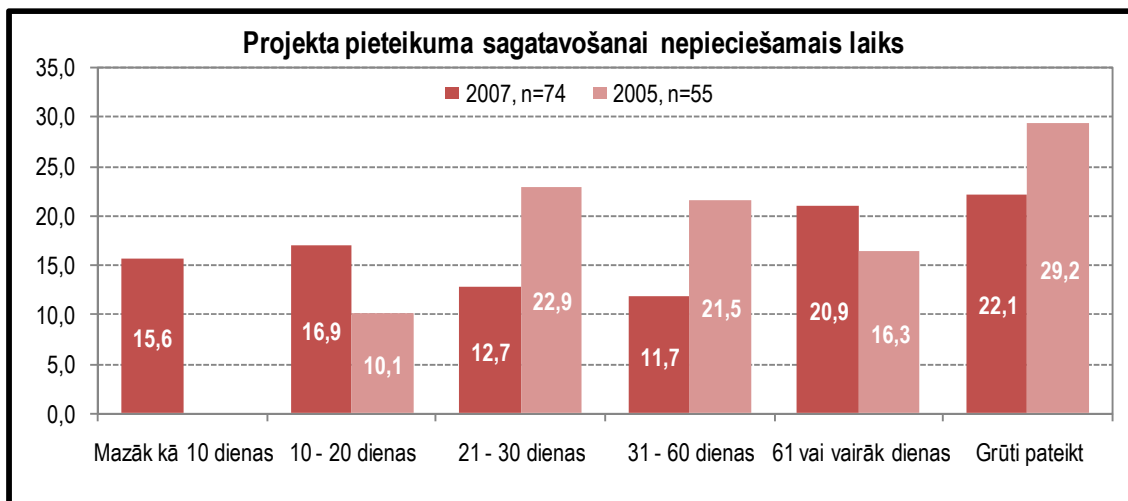

Projekta sagatavošanai nepieciešamais laiks

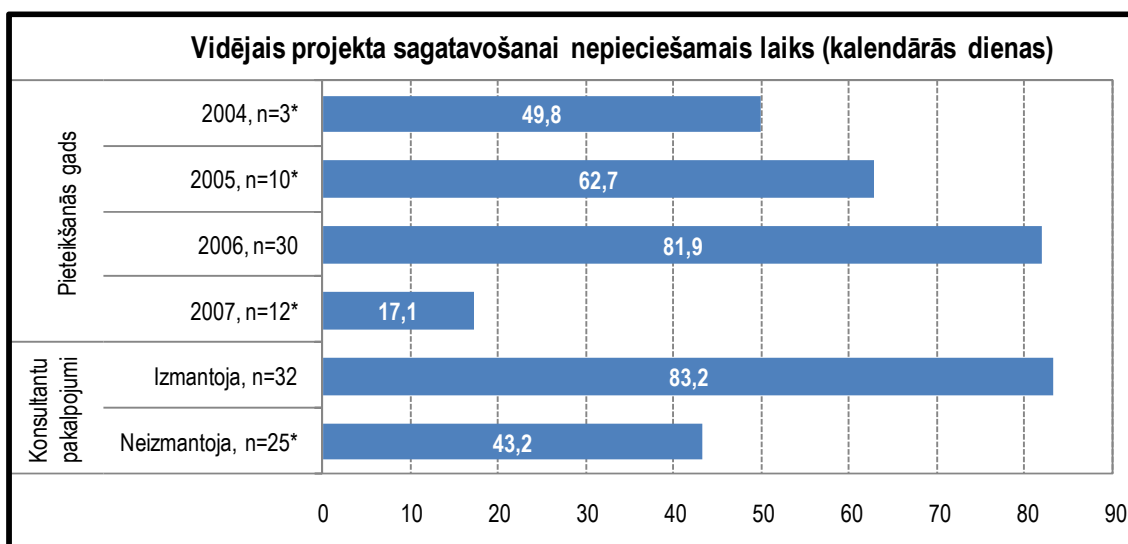
Uzņēmējiem projekta pieteikuma sagatavošanai nepieciešamais laiks ir aptuveni 2 mēneši (vidēji 63 kalendārās dienas)⁴¹. Projekta pieteikuma sagatavošana mazāk nekā mēnesi prasīja 45,2% uzņēmēju (15,6% tā aizņēma mazāk nekā 10 dienas, 16,9% – 10 līdz 20 dienas, 12,7% – 21 līdz 30 dienas). Viens līdz divi mēneši bija nepieciešami 11,7% uzņēmēju, savukārt vairāk nekā 2 mēnešus projekta sagatavošana aizņēma 20,9% uzņēmēju.

Salīdzinājumā ar situāciju pirms 2 gadiem vidējais kalendāro dienu skaits, kas nepieciešams projekta sagatavošanai kādai no valsts atbalsta programmām, ir samazinājies par 6 dienām (2005. gadā projekta sagatavošana aizņēma vidēji 69 dienas). Pēdējo 2 gadu laikā būtiski palielinājies to uzņēmēju īpatsvars, kas projekta sagatavošanu veica 20 kalendāro dienu laikā (2005. gadā tādu bija 10,1%, šogad – 32,5%), kā arī tādu, kam šī procedūra aizņēma vairāk nekā 2 mēnešus (pieaugums par 4,6 procentpunktiem). 20 līdz 60 dienas projekta sagatavošanai 2005. gadā bija nepieciešamas 44,4% uzņēmēju, kas ir par 19,5 procentpunktiem vairāk nekā šogad.

⁴¹ Analīzē neiekļaujot ekstrēmās vērtības (atbildi 540 dienas), vidējais projekta pieteikuma sagatavošanai nepieciešamais dienu skaits ir 57

Lai gan rezultāti liecina, ka projekta sagatavošanai patērētais laiks, neizmantojot konsultantu pakalpojumus, ir mazāks, nekā piesaistot konsultantus, tomēr rezultātus nevar vispārināt nepietiekamā respondentu skaita dēļ. Tāpat nav iespējams salīdzināt pieteikuma sagatavošanai patērēto laiku atkarībā no pieteikšanās gada.

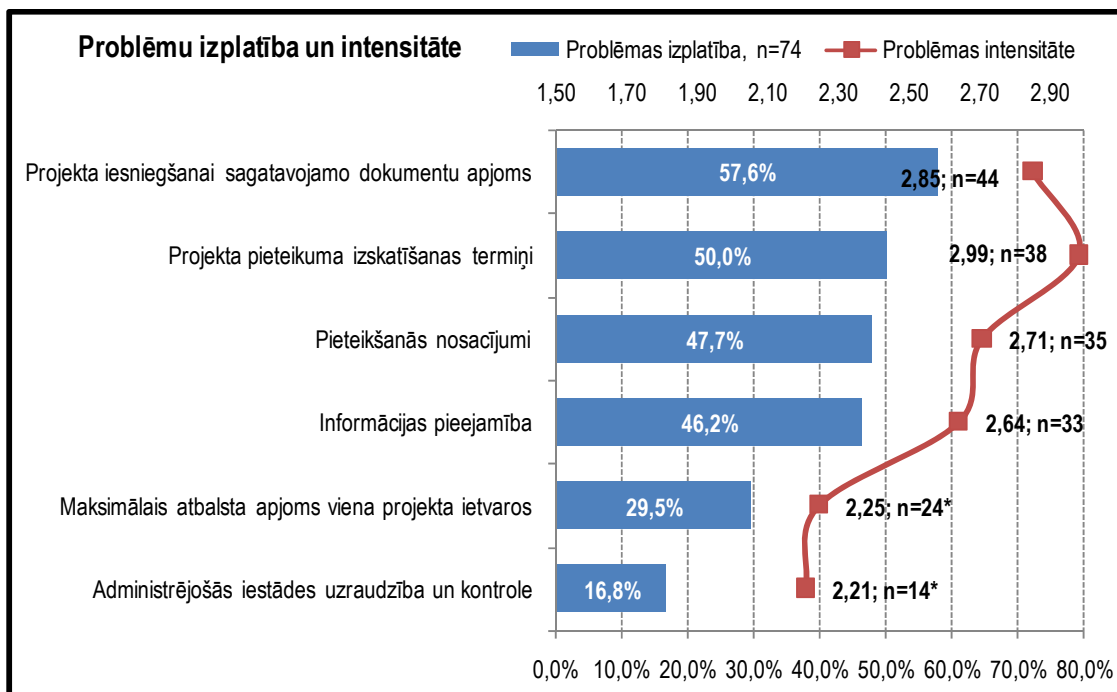
Problēmas, piesakoties valsts atbalsta programmām

Visbiežāk problēmas uzņēmējiem, piesakoties valsts atbalstam, sagādāja projekta iesniegšanai sagatavojamo dokumentu apjoms (57,6% uzņēmēju) un projekta pieteikuma izskatīšanas termiņi (50,0%), pieteikšanās nosacījumi / kritēriji atbalsta saņemšanai (47,7%), kā arī informācijas pieejamība par nepieciešamajiem dokumentiem un procedūrām (46,2%). Retāk problēmas uzņēmējiem radīja maksimālais pieejamais atbalsta apjoms viena projekta ietvaros (29,5%) un administrējošās iestādes uzraudzība un kontrole projekta īstenošanas gaitā (16,8%).

Pēc problēmas intensitātes augstāk nekā citas jomas uzņēmēji vērtē projekta pieteikuma izskatīšanas termiņus – 4 ballu skalā⁴² šī problēma novērtēta ar 2,99 ballēm. Nedaudz zemāka problēmas intensitāte pēc uzņēmēju

⁴² 1 balle atbilst vērtējumam „maza problēma”, 2 balles – „vidēja problēma”, 3 – „samērā liela problēma” un 4 – „ļoti liela problēma”

vērtējuma ir tādām jomām kā projekta iesniegšanai sagatavojamo dokumentu apjoms (2,85), pieteikšanās nosacījumi (2,71) un informācijas pieejamība (2,64).

Problēmu apjoms

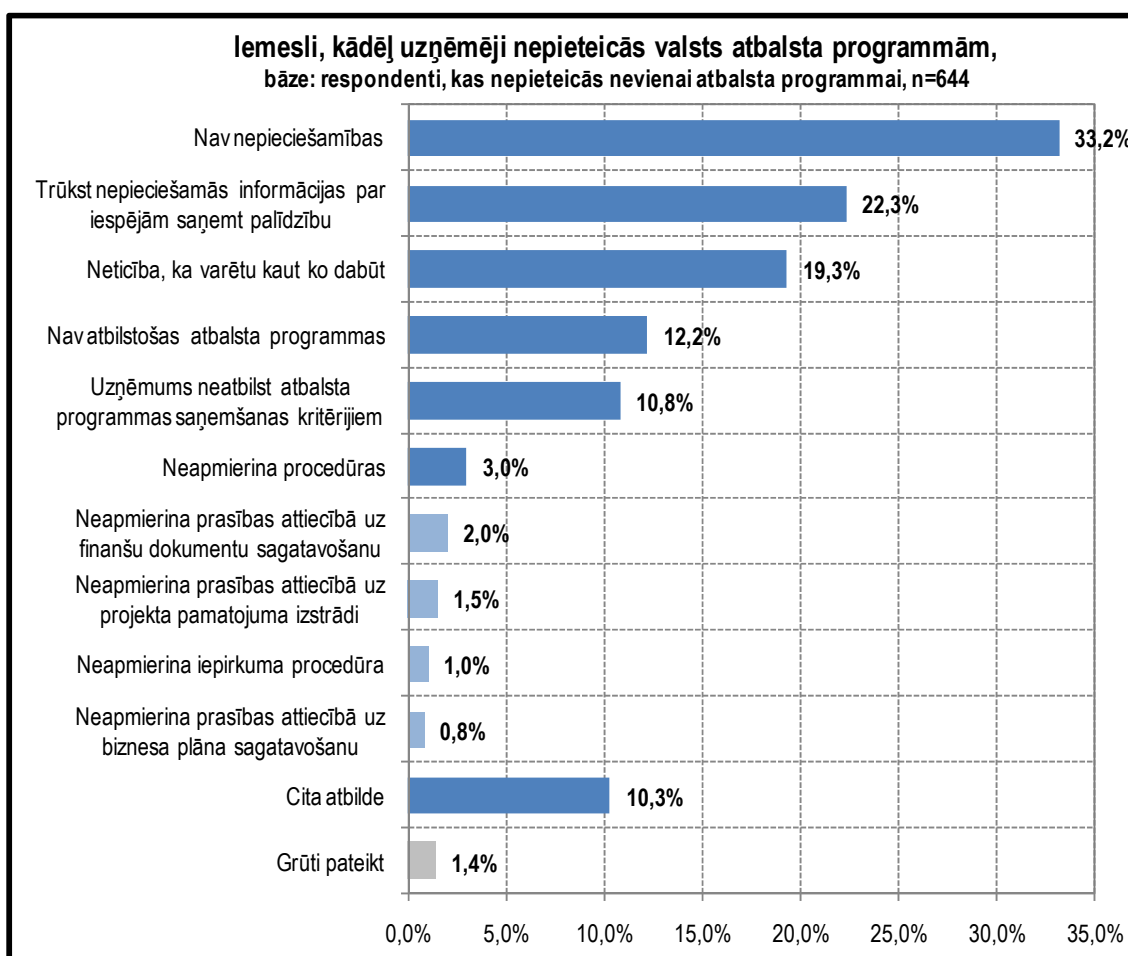
Balstoties uz problēmas apjoma koeficientu Q, kas izteikts kā problēmas intensitātes indeksa svērtais reizinājums ar uzņēmēju īpatsvaru, kam konkrētā joma sagādāja problēmas, piesakoties valsts atbalsta programmām, analizētās jomas tika iedalītas sekojošās kategorijās:

Kavēkļa kategorija	Joma	Q
A2	Projekta iesniegšanai sagatavojamo dokumentu apjoms	35,6
	Projekta pieteikuma izskatīšanas termiņi	33,1
	Pieteikšanās nosacījumi	27,2
	Informācijas pieejamība	25,3
B	Maksimālais atbalsta apjoms viena projekta ietvaros	12,3
C	Administrējošās iestādes uzraudzība un kontrole	6,8

Šķēršļi valsts atbalsta izmantošanai

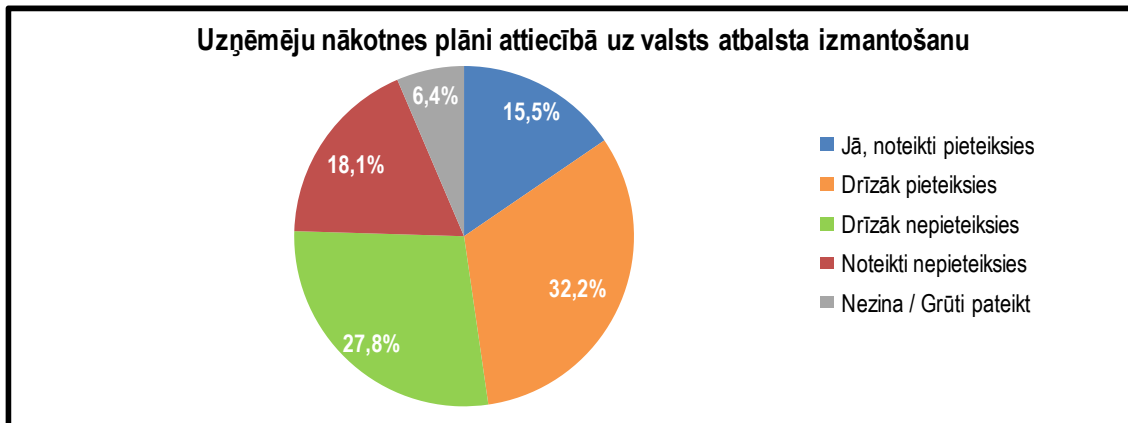
Gandrīz trešā daļa (33,2%) uzņēmēju nav pieteikušies nevienai no valsts atbalsta programmām, jo uzskata, ka pēc tās nav nepieciešamības, tomēr 22,3% atzīst, ka tiem trūkst nepieciešamās informācijas par iespējām šāda veida atbalstu saņemt. Gandrīz katrs piektais uzņēmējs apšaubā iespēju, ka pastāv reāla iespēja viņam šādu palīdzību saņemt, to skaitā uzņēmēji uzskata, ka finansējuma sadalē pastāv augsta korupcijas izplatība.

Nākamie biežāk minētie nepieteikšanās iemesli ir ierobežotās iespējas konkrētajam uzņēmumam pieteikties atbalsta saņemšanai – 12,2% uzņēmēju uzskata, ka līdz šim nav bijušas nevienas viņu uzņēmuma vajadzībām atbilstošas problēmas, savukārt 10,8% atzīst, ka uzņēmums neatbilst atbalsta programmas saņemšanas kritērijiem. Kāda no pieteikšanās procedūrām neapmierina 3,0% respondentu – 2,0% neapmierina prasības attiecībā uz finanšu dokumentu sagatavošanu, 1,5% neapmierina prasības attiecībā uz projekta pamatojuma izstrādi, savukārt iepirkuma procedūra un prasības uz biznesa plāna sagatavošanu neapmierina attiecīgi 1,0% un 0,8% uzņēmēju.

Uzņēmēju nākotnes plāni attiecībā uz valsts atbalsta izmantošanu

Neraugoties uz to, ka līdz šim kādai valsts atbalsta programmai pieteikušies bija tikai 8,4% respondentu, apņēmību nākotnē pieteikties valsts atbalstam izteikuši 15,5% uzņēmēju, turklāt 32,2% domā, ka drīzāk pieteiksies nekā nepieteiksies. Noraidoši pret iespēju nākotnē pieteikties valsts atbalstam ir 45,9% respondentu – 27,8% drīzāk nepieteiksies nevienai no valsts atbalsta programmām, bet 18,1% noteikti uz atbalstu nepretendēs.

Visaktīvāk nākotnē pretendēt uz valsts atbalstu gatavojas ražošanas un rūpniecības, kā arī būvniecības uzņēmumu vadītāji – attiecīgi 63,1% un 60,2% šo sektoru pārstāvju izteica nodomu pieteikties kādai no atbalsta programmām. Tāpat lielāks pieprasījums pēc valsts atbalsta ir gaidāms no eksportējošiem uzņēmumiem (57,0% apsver iespēju pieteikties kādai no valsts atbalsta programmām) un jaundibinātiem uzņēmumiem (56,5%).

